

This Shabbat we are celebrating our daughter Tzipporah Machlah's bat mitzvah, and I will honor the occasion by presenting, and responding to, some of the Torah she learned and created while preparing her dvar Torah. It is a source of tremendous joy, pride, and hakarat hatov to have a child to whom Torah matters so much, who is already making genuine original contributions to our masoret, and with whom I can engage in milchamtah shel Torah in the confidence that we will always emerge with yet deeper mutual ahavah and kavod.

My thanks to our dear friend Mark Dredze for learning so much of this material with her. If you're receiving this before Shabbat in Sharon, don't worry – the final version of her dvar Torah is quite different, so you should still come hear her! I have attached all the relevant verses at the end, but apologize that time prevented me from providing the usual translations.

Why did Bil'am insist on asking G-d before going with Balak's men the first time? Balak's men see this merely as a negotiating tactic, but this seems incorrect, as Bil'am says that he is waiting for G-d's instructions, and then receives and follows them. Rashi suggests that Bil'am only wants to ask G-d whether the emissaries befit his (His?) dignity, and is surprised when He addresses the substantive issue, but this also seems forced.

Tzipporah Machlah suggested that Bil'am was afraid that Balak would retaliate against him if he refused, that he saw Balak's offers of extravagant rewards as containing veiled threats – anyone with that much power for benefit would be a dangerous enemy. She saw as corroboration of the threat that Bil'am is accompanied everywhere by Balak's officers (his own entourage of two servants is mentioned only once), and that Balak greets Bil'am with a complaint about feeling disrespected. Furthermore, Balak seems to take the initiative in all matters related to cursing the Jews, suggesting that Bil'am is always reluctant; Bil'am does ask for altars to be built, but perhaps he sacrificed in the hope that G-d would find him a way to muddle through safely.

The outcome of all this evidence, Tzipporah Machlah, argued, is that Bil'am emerges as a coward with weak principles rather than as a villain with evil principles. He gets credit nonetheless for refusing ever to disobey G-d directly, and for finally blessing the Jews in Balak's face. Perhaps a fundamental gentleness is evidenced by his interaction with his donkey, which it seems that he had previously never struck.

The obvious challenge to such a reading is how Bil'am is presented in the rest of Tanakh. To begin with, he is killed by the Jews (Bamidbar 31:8, also Yehoshua 13:22) together with the Midianites, and in both contexts this is presented as justice. Devarim 23:6 says that G-d chose not to listen to Bil'am and transformed his curse into a blessing, implying that Bil'am genuinely intended to curse them, and Yehoshua 24:10 adds that He saved the Jews from Bil'am. Mikhah 24:10 asks that the Jews remember how Bil'am responded to Balak so as to understand His *tzidkot*, which can easily be understood in the same vein.

A variety of midrashim ascribe further evil deeds to Bil'am, which have become part of his traditional biography. Bil'am advised Pharaoh to drown the Jewish children; Bil'am advised the Midianites to send their women to seduce the Jewish men into sin; and thus clearly Bil'am sought every means possible to elude G-d's desire not to curse the Jews, only to be thwarted.

We can see these midrashim in at least three ways. First, they may be attempts to see Bil'am in holistic Tanakhic context, to import the image presented by the rest of Tanakh into the primary episode. Second, they may be instances of an alleged rabbinic tendency to transform complex characters into images of pure righteousness or evil; it should be clear that I think any such tendency vastly overstated, but we will discuss that another time. Thirdly, they may be dealing broadly with the conception of Gentile prophecy – see especially those which see Bil'am as equal in prophetic ability to Mosheh, and jealous of Mosheh's role as Jewish savior.

What interests me more this week is why Bamidbar 22-24 presents Bil'am in a way that allows for Tziporah Machlah's reading. In other words, rather than asking why the midrashim transform the story, let us assume that the midrashim are correct historically about Bil'am's character, and ask instead why the Torah here nonetheless seems to present Bil'am as ambivalent or even better?

One possibility is that the Torah wants us to consider the possibility of genuinely good extra-Jewish prophecy, and therefore chooses to soften the portrait of the only Gentile prophet available. Perhaps we can go even further and say, along the lines of Tziporah Machlah's character analysis, that the moral is that spiritual greatness is no guarantee of ethical or moral behavior in the absence of a society that supports such behavior. This is a lesson with great contemporary resonance.

Alternate suggestions as always are welcome.

Shabbat shalom!

Aryeh Klapper
www.torahleadership.org

במדבר פרק לא

- (א) וידבר יקוק אל משה לאמר:
(ב) נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמיק:
(ג) וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת יקוק במדין:
(ד) אלף למטה אלף למטה לכל מטות ישראל תשלחו לצבא:
(ה) וימסרו מאלפי ישראל אלף למטה שנים עשר אלף חלוצי צבא:
(ו) וישלח אתם משה אלף למטה לצבא אתם ואת פינחס בן אלעזר הכהן לצבא וכלי הקדש וחצצרות התרועה בידו:
(ז) ויצבאו על מדין כאשר צוה יקוק את משה ויהרגו כל זכר:
(ח) ואת מלכי מדין הרגו על חלליהם את אוי ואת רקם ואת צור ואת חור ואת רבע חמשת מלכי מדין ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב:
(ט) וישבו בני ישראל את נשי מדין ואת טפם ואת כל בהמתם ואת כל מקנהם ואת כל חילם בזו:
(י) ואת כל עריהם במושבתם ואת כל טירתם שרפו באש:
(יא) ויקחו את כל השלל ואת כל המלקוח באדם ובבהמה:
(יב) ויבאו אל משה ואל אלעזר הכהן ואל עדת בני ישראל את השבי ואת המלקוח ואת השלל אל המחנה אל ערבת מואב אשר על ירדן ירחו:
(יג) ויצאו משה ואלעזר הכהן וכל נשיאי העדה לקראתם אל מחוץ למחנה:
(יד) ויקצף משה על פקודי החיל שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא המלחמה:
(טו) ויאמר אליהם משה החייתם כל נקבה:
(טז) הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל ביקוק על דבר פעור ותהי המגפה בעדת יקוק:
(יז) ועתה הרגו כל זכר בטף וכל אשה ידעת איש למשכב זכר הרגו:
(יח) וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם:
(יט) ואתם חנו מחוץ למחנה שבעת ימים כל הרג נפש וכל נגע בחלל תתחטאו ביום השלישי וביום השביעי אתם ושביכם:
(כ) וכל בגד וכל כלי עור וכל מעשה עזים וכל כלי עץ תתחטאו: ס

דברים פרק כג

- (ד) לא יבא עמוני ומואבי בקהל יקוק גם דור עשירי לא יבא להם בקהל יקוק עד עולם:
(ה) על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך:
(ו) ולא אבה יקוק אל-היך לשמע אל בלעם ויהפך יקוק אל-היך לך את הקללה לברכה כי אהבך יקוק אל-היך:
(ז) לא תדרש שלמם וטבתם כל ימיך לעולם: ס

יהושע פרק יג

- (כא) וכל ערי המישר וכל ממלכות סיוחן מלך האמרי אשר מלך בחשבון אשר הכה משה אתו ואת נשיאי מדין את אוי ואת רקם ואת צור ואת חור ואת רבע נסיכי סיוחן ישבי הארץ:
(כב) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב אל חלליהם:

יהושע פרק כד

- (א) ויאסף יהושע את כל שבטי ישראל שכמה ויקרא לזקני ישראל ולראשיו ולשפטיו ולשטריו ויתצבו לפני האל-הים:
(ב) ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר יקוק אל-הי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים:
(ג) ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען וארב וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק:
(ד) ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו ויעקב ובניו ירדו מצרים:

- (ה) ואשלח את משה ואת אהרן ואגף את מצרים כאשר עשיתי בקרבן ואחר הוצאתי אתכם:
(ו) ואוציא את אבותיכם ממצרים ותבאו הימה וירדפו מצרים אחרי אבותיכם ברכב ובפרשים ים סוף:
(ז) ויצעקו אל יקוק וישם מאפל ביניכם ובין המצרים ויבא עליו את הים וכסהו ותראינה עיניכם את אשר עשיתי במצרים ותשבו במדבר ימים רבים:
(ח) ואבאה ואביא אתכם אל ארץ האמרי היושב בעבר הירדן וילחמו אתכם ואתן אותם בידכם ותירשו את ארצם ואשמידם מפניכם:
(ט) ויקם בלק בן צפור מלך מואב וילחם בישראל וישלח ויקרא לבלעם בן בעור לקלל אתכם:
(י) ולא אביתי לשמע לבלעם ויברך ברוך אתכם ואצל אתכם מידו:

מיכה פרק ו

- (א) שמעו נא את אשר יקוק אמר קום ריב את ההרים ותשמענה הגבעות קולך:
(ב) שמעו הרים את ריב יקוק והאתנים מסדי ארץ כי ריב ליקוק עם עמו ועם ישראל יתוכח:
(ג) עמי מה עשיתי לך ומה הלאתיך ענה בי:
(ד) כי העלתיך מארץ מצרים ומבית עבדים פדיתך ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים:
(ה) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אתו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות יקוק:
(ו) במה אקדם יקוק אכף לאל-הי מרום האקדמנו בעולות בעגלים בני שנה:
(ז) הירצה יקוק באלפי אילים ברבבות נחלי שמן האתן בכורי פשעי פרי בטני חטאת נפשי:
(ח) הגיד לך אדם מה טוב ומה יקוק דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אל-היך: